

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN AȘEZAREA CHIȘINĂU „VALEA MORILOR”

*Sergiu BODEAN, cercetător științific,
Centrul Arheologie,
Institutul Patrimoniului Cultural al AȘM*

ARCHAEOLOGICAL SURVEY OF THE SETTLEMENT “VALEA MORILOR” FROM CHISINAU

The article presents main results of the archaeological excavations of the pluristratigraphic settlement “Valea Morilor”, Chisinau, carried out during the 2009-2010 field season. The archaeological survey includes study of a variety of complexes representing Aeneolithic, Early Iron Age, Antiquity, and Middle Age. As a result of excavations carried out by the research group of archaeologists from the Institute of Cultural Heritage of the Academy of Sciences of Moldova, the part of archaeological complex situated in the area of planned ground works was saved and included in the national cultural heritage. The archaeological survey from “Valea Morilor” represents the first archaeological excavations on vast surface in Chisinau that revealed important finds of Aeneolithic Age.

Patrimoniul arheologic al orașului Chișinău a început să fie pus în valoare începând cu anii '50 ai secolului trecut. Prin cercetări perieghetice au fost descoperite o serie de așezări din paleolitic-evul mediu dezvoltat. Două din ele au fost cercetate prin săpături. Este vorba de așezarea hallstattiană situată la marginea de nord-est a orașului, cercetată în anii 1955-1956 de către A.I. Meljukova¹, și de cea care aparține culturii Sântana de Mureș-Cernjahov, cercetată de E.A. Rikman în anul 1956². Ultima este situată pe versantul de nord al văii Husia din zona Petricani a orașului. Descoperiri din perioada hallstattiană au fost efectuate în zona Buiucanilor Vechi în anul 1982³.

¹ Мельюкова А.И. Культуры предскифского периода в лесостепной Молдавии//МИА СССР, №96, Москва, 1961, с. 35-52; Levițki O. Cultura hallstattului canelat la răsărit de Carpați, București, 1994, p. 34, 161.

² Рикман Э.А. Памятники сарматов и племен черняховской культуры (АК МССР, вып. 5), Кишинев, 1975, с. 124.

³ Агульников С.М., Ткачук М.Е. Находки раннего железного века с пос. Старые Бююканы//Археологические исследования молодых ученых Молдавии, Кишинев, 1990, с. 105-107.

Bordei medieval cu cuptor pietrar

O altă descoperire care completează cunoștințele noastre despre habitatul uman de pe teritoriul Chișinăului a fost făcută în primăvara anului 2009 în zona lacului din parcul „Valea Morilor”⁴. În procesul lucrărilor de reconstrucție a lacului au fost deranjate resturile unei așezări pluristratificate. La momentul descoperirii s-a constatat că o parte a ei fusese deja distrusă în procesul de construcție și amenajare ulterioară a lacului, iar o altă parte necesita săpături de salvare deoarece pericolul distrugerii era iminent.

În anii 2009-2010 o echipă de cercetători de la Centrul Arheologie al Institutului Patrimoniului Cultural al AȘM⁵ a efectuat în această așezare cercetări arheologice de salvare. Săpăturile au scos în evidență mai multe nivele de locuire din diferite perioade istorice. Cel mai vechi aparține culturii Precucuteni-Tripolie A (faza Precucuteni III) (mil. V î. Hr.). În acest nivel au fost cercetate vestigiile unei construcții de suprafață cu tavanul de lut cu pleavă așternut pe un pat de bârne despicate și a câtorva gropi. Din ele a fost recuperată ceramică fină cu decor canelat, incizat și pictură roșie crudă, ceramică grosieră decorată cu alveole, impresiuni executate cu unghia, proeminente, unelte de muncă din piatră (râșnițe, frecătoare) și silex (gratoare, lame rețușate etc.), statuete antropomorfe, o măsuță-altăraș decorată cu caneluri și pictură roșie crudă. Dintre formele de vas atestate se remarcă vasele bitronconice, vasele cu corpul bombat, fructierele, vasele piriforme, capacele, străchinile, lingurile, polonicele, chiupurile.

⁴ Așezarea a fost descoperită de către paleontologul Teodor Obadă.

⁵ Echipa de cercetare în anul 2009 era compusă din: Sergiu Bodean (responsabil), Sergiu Popovici, Vitalie Burlacu. În anul 2010: Oleg Levițki, dr. habilitat (responsabil), Sergiu Bodean, Serghei Agulnicov, Vitalie Burlacu, Sergiu Popovici, Ghenadie Sîrbu, Sergiu Heghea, Ion Noroc.

În nivelul de locuire care aparține culturii Cucuteni-Tripolie (etapa Tripolie BII) au fost descoperite fragmente de vase bitronconice, străchini pictate cu negru, negru și roșu, fragmente de vase Cucuteni C, unelte de silex. Un interes aparte prezintă o groapă cercetată în acest nivel care pe lângă fragmentele ceramice caracteristice perioadei conținea numeroase fragmente de vatră și capul unei figurine zoomorfe.

Perioadei hallstattiene îi aparține o groapă menajeră cercetată în anul 2010. Din umplutura ei provin fragmente de ceramică grosieră și fină cu decor canelat, oase de animale, fusaiole, pietre. Nivelul de locuire din epoca antică (cultura Sântana de Mureș-Cernjahov, sec. III-IV) este reprezentat în așezare prin gropi menajere. În ele, precum și în stratul de cultură, a fost descoperită ceramică cenușie lucrată la roată, fragmente de amfore romane, un fragment de fibulă de bronz, o mărgică.

Suprafața așezării a fost locuită și în evul mediu timpuriu, dovadă servind vestigiile a trei bordeie și a câtorva gropi menajere din acea perioadă. Bordeiele erau înzestrate cu cuptoare pietrar, în ele fiind descoperite fragmente de ceramică cu decor în formă de linii incizate ondulate, fusaiole, unelte de muncă din piatră. Evul mediu dezvoltat este reprezentat în exclusivitate prin material ceramic.

Ceramică precucuteniană cu decor incizat

Materialele rezultate în urma cercetărilor din așezarea Chișinău „Valea Morilor” aduc noi contribuții la cunoașterea habitatului uman în această zonă începând cu preistoria și terminând cu epoca medievală. În premieră pe teritoriul orașului Chișinău, aici au fost descoperite și cercetate vestigii din epoca eneolitică. Rezultatele acestor investigații vor contribui la o mai bună cunoaștere a istoriei orașului Chișinău și vor fi incluse în lucrările de sinteză privind istoria lui.

Echipe de cercetare de la șantierul arheologic Chișinău „Valea Morilor”, august 2010